

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI
SECȚIA ȘTIINȚE ALE VIEȚII**

Bd. Ștefan cel Mare 1
MD-2001, Chișinău, Republica Moldova
Tel/Fax: /373-22/ 27-24-53,
/373-22/ 27-07-57
E-mail: ssv.asm.md@gmail.com,
sectiamed@asm.md

**ACADEMY OF SCIENCES
OF MOLDOVA
SECTION LIFE SCIENCES**

Stefan cel Mare Ave., 1
MD-2001 Chisinau, Republic of Moldova
Tel/Fax: /373-22/ 27-24-53,
/373-22/ 27-07-57
E-mail: ssv.academia@gmail.com,
sectiamed@asm.md

AVIZUL CONSULTATIV AL SECȚIEI ȘTIINȚE ALE VIEȚII A AȘM

asupra raportului științific din cadrul programului instituțional de cercetare pentru anii 2024–2027, etapa anului 2024, 011103 ”Elaborarea mijloacelor ecologic inofensive de reducere a impactului organismelor dăunătoare ale culturilor agricole pe fundalul schimbărilor climatice”, director de proiect: Dr. hab. Vladimir TODIRĂȘ, Prioritatea III: Biotehnologii și Protecția Mediului, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor, Universitatea de Stat din Moldova, perfectat în baza audierii raportului și a concluziilor experților confidențiali (Biroul Secției Științe ale Vieții Nr.4 din 27 februarie 2025)

1. Atingerea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect în corelare cu cele obținute după implementarea proiectului

Scopul proiectului la etapa 2024 a fost extinderea, completarea și valorificarea eficientă a genofondurilor de germoplasmă a culturilor agricole. Crearea materialului inițial de ameliorare, evaluarea și selectarea genotipurilor de plante adaptate la schimbările climatice. Pentru atingerea scopului s-au trasat 5 obiective care s-au realizat cu succes. Acțiunile planificate și realizate pentru etapa 2024 a proiectului au dat rezultate credibile. S-a creat un material inițial de ameliorare de plante (tomate, grâu, triticale, levănțică, șerlai, porumb, sorg, soie, usturoi, viță-de-vie) adaptate la schimbările climatice.

2. Diseminarea rezultatelor obținute

Diseminarea rezultatelor obținute a fost efectuată prin prezentări la foruri științifice: participarea la manifestări științifice internaționale peste hotare - 2; participarea la manifestări științifice internaționale (în Republica Moldova) - 8; participarea la manifestări științifice cu participare internațională - 13. Rezultatele experimentale înregistrate au fost publicate în 66 lucrări științifice: una monografie colectivă, capitole în monografiile naționale - 7; 2 articole în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS, 9 articole în reviste internaționale recunoscute. Au fost obținute 2 cereri de brevet de invenție. Din păcate, chiar dacă tematica cercetărilor este extrem de importantă și aplicativă în raport nu a fost indicată nici o lucrare de popularizare a științei, dar au fost publicate recomandări practice.

Au fost desfășurate activități didactice cu transfer de cunoștințe prin ținerea unor prelegeri studenților de la ciclul I, II și III - la facultățile de biologie și geo științe, USM - 4.

3. Valoarea socio-economică a rezultatelor obținute (brevete de invenție, alte forme de proprietate intelectuală, materializarea rezultatelor, perspective de implementare

Valoarea rezultatelor obținute este majoră, fiind elaborate mijloace ecologic inofensive de reducere a impactului dăunătorilor asupra culturilor agricole. Valoarea rezultatelor obținute

constă și în izolarea și identificarea unor agenți microbiologici utili pentru combaterea organismelor dăunătoare, precum și procedeele biotehnologice care au contribuit la elaborarea formelor preparative eficiente noi în controlul biologic al acestora. Au fost elaborate compoziții pe bază de compuși identici naturali de monitorizare a dăunătorilor: Capsule impregnate cu compoziții cu compuși identici naturali a dăunătorilor: *Cydia pomonella*, *Lobesia botrana*, *Diabrotica virgifera virgifera*, *Tuta absoluta*. Au fost elaborate procedee de multiplicare a agenților biologici în condiții artificiale, lansarea și colonizarea acestora în agroecozisteme prin asigurarea lanțului trofic, astfel ecologizând procesul tehnologic de obținere a producției organice. A fost pregătit și depus un set de documente tehnologice necesare pentru extinderea sferei de aplicare a preparatelor biologice Trichodermină, SC și Rizoplan, planificate pentru omologare la Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de Uz Fitosanitar și a Fertilizanților pentru combaterea organismelor dăunătoare. A fost creată o bază de date pentru modelarea prognozelor de dezvoltare fenologică a bolilor și dăunătorilor culturilor agricole pe fundalul schimbărilor climatice. În baza datelor obținute au fost obținute 2 cereri de brevet de invenție.

4. Participarea tinerilor în proiect, pregătirea cercetătorilor în cadrul proiectului prin doctorat/postdoctorat.

În echipa subprogramului sunt în jur de 40 % de tineri cercetători, în perioada de raportare a fost susținută o teză de doctor de către Erhan Tatiana. Au fost indicate un șir de dificultăți legate de resurse umane, printre care nivelul jos de salarizare, lipsa motivației de creștere în cercetare, lipsa perspectivelor de a obține cămin sau loc de trai pentru tineret.

Punctajul mediu acordat: 27,1

Concluzii și recomandări:

În pofida unor dificultăți evidente de finanțare, lipsa facilităților și motivației de creștere a cadrelor tinere, echipa proiectului a obținut rezultate remarcabile. Aspectul aplicativ al proiectului legat de combaterea biologică a dăunătorilor este extrem de important pentru Republica Moldova - o țară agrară. Cercetările realizate vor fi utile pentru agricultori, în special, baza de date și prognoza dezvoltării organismelor dăunătoare, iar preparatele de combatere biologică pot fi utilizate pentru sistemul național de protecție a plantelor după omologare

Se propune calificativul general: Foarte bine

Conducător al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Eva GUDUMAC

Conducător adjunct al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Ion TODERAȘ

Secretar Științific al Secției
Dr.

Gabriela ROMANCIUC